

785

Na temelju članka 10. st. 3. i 4. Zakona o mjeriteljstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 19/01), članka 9. stavak 2. Zakona o osnivanju Instituta za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj 43/04), i u vezi sa čl. 10., 98. i 99. st. 1. i 2. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02 i 102/09), ravnatelj Instituta za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine nakon konsultacija sa Savjetom za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK O DRŽAVNIM ETALONIMA

Članak 1.

(Predmet Pravilnika)

Ovim Pravilnikom se propisuje:

- (1) ostvarivanje, čuvanje i održavanje državnih etalona međunarodnog SI sustava jedinica (uključujući količinu tvari u vezi sa certificiranim referentnim materijalima), koji predstavljaju etalonsku bazu u Bosni i Hercegovini,
- (2) postupak za proglašavanje državnog etalona,
- (3) način osiguranja mjeriteljske sljedivosti državnih etalona,
- (4) kriterije za imenovanje pravne osobe nosioca državnog etalona (u daljnjem tekstu: NDE),
- (5) obveze i odgovornosti NDE,
- (6) elemente za ugovor sa NDE,
- (7) nadzor nad kompetentnošću, izvođenjem i ispunjavanjem obveza od strane NDE,
- (8) uvjete pod kojima su Institut za mjeriteljstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Institut) i NDE obvezni da ostvaruju, čuvaju i održavaju državne etalone,
- (9) nadzor nad ispunjavanjem obveza i provedbom aktivnosti NDE,
- (10) izbor NDE za razvijanje i uspostavljanje novog državnog etalona,
- (11) sufinansiranje NDE-a od strane Instituta.

Članak 2.

(Pojmovi i definicije)

U ovom Pravilniku koriste se pored pojmova i definicija iz Zakona o mjeriteljstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 19/01) i sljedeći pojmovi ili definicije koje imaju značenje:

- (1) **Oblast** za koju se proglašava državni etalon se odnosi na fizičke veličine različitih jedinica međunarodnog SI sustava, uključujući definiranje parametara mjerenja, kao i na veličine količine tvari u području referentnih mjerenja određene vrste uzorka.
- (2) **NDE** je pravna osoba, proglašena od strane ravnatelja Instituta sukladno ovom Pravilniku, koja taj etalon ostvaruje, čuva i održava.
- (3) **BIPM** je Međunarodni ured za mjere i utege.
- (4) **CIPM MRA** je sporazum o međunarodnom priznavanju državnih etalona, kalibracija i certifikata o mjerenjima izdanih od strane državnih mjeriteljskih instituta, koje je po ovlaštenju iz Metarske konvencije uspostavio BIPM.
- (5) **CMC** podaci su međunarodno priznate kalibracijske i mjerne mogućnosti državnih etalona u okviru CIPM MRA, koji se čuvaju u bazi podataka u BIPM-u.
- (6) **Mjerna nesigurnost** je ne-negativni parametar, dobijen na bazi korištenih informacija, koji

karakterizira rasipanje vrijednosti koja se može pripisati mjerenoj veličini.

- (7) **EURAMET** je Europsko udruženje nacionalnih mjeriteljskih instituta.
- (8) **DI** je imenovani institut nositelj državnog etalona u nekoj državi.
- (9) **EA MLA** je ugovor koji se potpisuje između akreditacijskih tijela, članova Europske akreditacije, kojim se uzajamno priznaju ekvivalencije, pouzdanost i prihvaćanje akreditacijskih certifikata, inspekcija, kalibracionih certifikata i ispitnih izvješća na području Europe.
- (10) **Standard BAS EN ISO/IEC 17025** – opći zahtjevi za kompetentnost ispitnih i kalibracionih laboratorija.

Članak 3.

(Ostvarivanje, čuvanje i održavanje državnih etalona)

- (1) Državna etalonska baza se sastoji od etalona realiziranih u Bosni i Hercegovini, sa namjenom da se osigura sljedivost u što većem opsegu kalibracija i mjerenja.
- (2) Državne etalone ostvaruje, čuva i održava Institut ili druge pravne osobe koje su imenovane za NDE.
- (3) U jednoj oblasti mjerenja može biti proglašen samo jedan NDE.

Članak 4.

(Državni etaloni)

- (1) Državni etaloni:
 - a) se uspostavljaju za oblast osnovnih mjernih jedinica i drugih SI jedinica prema prioritetima, a prema zahtjevanoj nesigurnosti mjerenja i drugim mjeriteljskim svojstvima,
 - b) osiguravaju diseminaciju mjerne jedinice prema nižim razinama za datu oblast.
- (2) Institut koordinira aktivnosti NDE prema međunarodnoj i državnoj razini i omogućuje sudjelovanje NDE u relevantnim obveznim međunarodnim aktivnostima.

Članak 5.

(Uvjeti za proglašavanje nositelja državnog etalona)

- (1) Svaka pravna osoba može biti imenovana za NDE od strane Instituta ukoliko:
 - a) djeluje u oblasti mjeriteljstva najmanje tri godine prije podnošenja zahtjeva za imenovanje NDE,
 - b) ima dovoljan broj kvalificiranih zaposlenih osoba, koje rade na aktivnostima vezanim za NDE,
 - c) priloži svoj trogodišnji plan rada i razvoja koji je prihvaćen od strane Instituta,
 - d) je sudjelovao u ključnim i dodatnim usporedbama u okviru EURAMET-a,
 - e) je akreditirano sukladno standardu BAS EN ISO/IEC 17025 koji sadrži opće zahtjeve za kompetentnost ispitnih i kalibracijskih laboratorija, od strane akreditacijskog tijela, potpisnika Multilateralnog sporazuma o uzajamnom priznavanju certifikata o akreditaciji (EA MLA),
 - f) u roku od tri godine nakon imenovanja za NDE zadovolji zahtjeve EURAMET-a, odnosno BIPM-a, za službenu registraciju kao DI, tj. da je:
 - uspješno sudjelovao u EURAMET-ovim ključnim ili dodatnim usporedbama,
 - prezentovao i potvrdio sustav kvaliteta na EURAMET-ovom tehničkom komitetu za kvalitetu,

- prezentirao i potvrdio CMC na relevantnom EURAMET-ovom tehničkom komitetu, te da je u procesu objave CMC-a u BIPM-u.
- g) ima ekskluzivno pravo na korištenje i stalnu kontrolu nad predloženim etalonom i drugu specifično zahtijevanu infrastrukturu,
- h) osigurava sljedivost za etalone niže razine kroz dokumentiranje obavljenih kalibracija,
- i) osigurava da je njegovo osoblje uključeno u stručne i naučne aktivnosti.

Članak 6.

(Procedura proglašavanja državnog etalona i imenovanja NDE)

- (1) Ravnatelj Instituta rješenjem proglašava etalon neke mjerne jedinice za državni etalon.
- (2) Institut putem javnog natječaja objavljenog na internet stranici Instituta i u "Službenom glasniku BiH" poziva zainteresirane pravne osobe da se prijave za imenovanje NDE i da dostave prijave za proglašavanje državnog etalona u roku od mjesec dana od dana objave. Ovim natječajem Institut utvrđuje odgovarajuće tehničke zahtjeve, sufinanciranje i kriterije koji trebaju biti ispunjeni od strane prijavljenih pravnih osoba.
- (3) Prilikom provođenja procedure proglašenja NDE-a, Institut uzima u razmatranje samo prijave koje su zaprimljene u roku i koje sadrže natječajem zahtijevanu dokumentaciju.

Članak 7.

(Povjerenstvo za imenovanje NDE)

- (1) Ravnatelj Instituta imenuje ekspertno povjerenstvo za imenovanje NDE-a i proglašavanje državnog etalona koja se sastoji od tri člana (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo). Članovi Povjerenstva moraju biti međunarodno certificirani tehnički ocjenjivači (certificirani od strane Akreditacijskog tijela potpisnika EA MLA) i ne smiju biti u sukobu interesa u odnosu na interese podnositelja zahtjeva za imenovanje NDE. Pored toga tehnički ocjenjivači moraju posjedovati odgovarajuće iskustvo u relevantnoj oblasti mjeriteljstva (izvedbi i uporabi instrumenata, te poznavanje primjenjivih zahtjeva na predmetnu oblast mjeriteljstva).
- (2) Ocjenjivanje prijava regulirat će se posebnim aktom Instituta prije objavljivanja javnog natječaja.
- (3) Povjerenstvo provodi ocjenjivanje pravnih osoba tj. da li oni zadovoljavaju kriterije za imenovanje NDE-a. Na temelju utvrđenog nalaza, Povjerenstvo upućuje prijedlog ravnatelju Instituta.
- (4) Ravnatelj donosi odluku o imenovanju NDE-a, odnosno o proglašenju državnog etalona i pokreće postupak potpisivanja ugovora prema članku 12. ovog Pravilnika.
- (5) Ukoliko Povjerenstvo utvrdi da niti jedan od podnositelja zahtjeva za imenovanje NDE-a ne ispunjava sve kriterije, predložit će ravnatelju potpisivanje ugovora sa onom pravnom osobom koja je najbliže ispunjavanju svih zahtjevanih kriterija.
- (6) Pravnoj osobi iz prethodnog stavka ovog članka odredit će se rok za ispunjavanje preostalih zahtjeva. Rok za ispunjavanje preostalih zahtjeva ne može biti dulji od šest mjeseci od dana potpisivanja ugovora.
- (7) U slučaju da niti jedan od podnositelja zahtjeva ne ispunji kriterije za imenovanje NDE-a kako je navedeno u stavku 5. ovog članka, ravnatelj može potpisati ugovor iz stavka 4. ovog članka, ponoviti javni natječaj ili započeti proceduru za razvijanje i uspostavljanje državnog etalona sukladno sa člankom 15. ovog Pravilnika.

Članak 8.

(Proglašavanje državnog etalona)

- (1) Ravnatelj proglašava državni etalon za oblast koja je predmet natječaja, izdavanjem rješenja za razdoblje od četiri godine. U rješenju mora biti navedena ključna mjerna oprema, kao i podaci o osiguranju sljedivosti mjerenja etalona za odabranu veličinu, opseg veličine i mjerna nesigurnost.
- (2) Nakon isteka validnosti rješenja iz stavka 1. ovog članka, ravnatelj može obnoviti rješenje za naredne četiri godine i potpisati novi ugovor, pod uvjetom da ne postoji potreba za novim državnim etalonom i da NDE ispunjava sve kriterije.
- (3) Institut predlaže NDE za imenovanje za DI Bosne i Hercegovine u EURAMET-u odnosno BIPM-u.
- (4) U svim prezentacijama i aktivnostima vezanim za oblast proglašenog državnog etalona NDE predstavlja dio etalonske baze Instituta.

Članak 9.

(Osiguranje sljedivosti mjerenja državnih etalona)

Osiguranje sljedivosti mjerenja državnih etalona podrazumijeva:

- a) kontinuirano održavanje primarnog etalona ili redovite kalibracije sekundarnog etalona međunarodnim etalonima ili etalonima drugih nacionalnih mjeriteljskih instituta,
- b) sudjelovanje u odgovarajućim međunarodnim međulaboratorijskim usporedbama državnih etalona,
- c) dokumentirano korištenje certificiranih referentnih materijala, korištenih za osiguranje referentne vrijednosti ili korištenje odgovarajuće referentne metode,
- d) redovno održavanje ključne i dodatne mjerne opreme.

Članak 10.

(Obveze i odgovornosti NDE-a)

- (1) NDE imaju sljedeće obveze i odgovornosti:
 - a) stalno ispunjavanje kriterija definiranih ovim Pravilnikom za proglašeni državni etalon,
 - b) aktivan rad u oblasti za koju je proglašen državni etalon,
 - c) praćenje mjeriteljskih potreba u Bosni i Hercegovini, kao i globalnih trendova u oblasti u kojoj je proglašen državni etalon, te njihovo usvajanje u koordinaciji sa Institutom,
 - d) sudjelovanje u razvijanju/unapređenju tehničkih propisa i dokumenata vezanih za oblast u kojoj je proglašen državni etalon,
 - e) sudjelovanje u radu međunarodnih mjeriteljskih organizacija i istraživačkim projektima u području u kojem je proglašen državni etalon, nakon donošenja rješenja iz članka 8. stavak 1. ovog Pravilnika,
 - f) vođenje dokumentacije o aktivnostima koje su predmet imenovanja NDE-a, odnosno proglašenja državnog etalona i omogućavanje uvida u tu dokumentaciju od strane predstavnika Instituta u bilo koje vrijeme,
 - g) ispunjavanje obveza ugovora iz članka 12. ovog Pravilnika,
 - h) osiguranje sljedivosti državnog etalona sukladno članku 9. ovog Pravilnika.
- (2) NDE mora odmah obavijestiti Institut o bilo kojem pogoršavanju kalibracijskih i mjernih mogućnosti, smanjenju ili fizičkoj promjeni mjerne opreme državnog etalona.

- (3) NDE ima potpunu odgovornost za rezultate kalibracije ili referentna mjerenja koja izvodi.

Članak 11.

(Primjena državnog etalona)

- (1) NDE može koristiti mjernu opremu državnog etalona samo za:
- diseminaciju mjerne jedinice na druge etalone,
 - osiguranje i potvrđivanje sljedivosti mjerenja,
 - sudjelovanje u odgovarajućim međulaboratorijskim usporedbama i istraživačkim projektima.
- (2) Mjerna oprema državnog etalona se ne smije koristiti za mjerenja ili kalibracije koje se mogu izvesti korištenjem drugih etalona nižeg nivoa tačnosti.

Članak 12.

(Elementi ugovora sa NDE-om)

- (1) Nakon donošenja rješenja o proglašenju državnog etalona, Institut zaključuje ugovor sa imenovanim NDE-om u kojem se detaljno opisuju uzajamna prava i obveze, a minimalno kako slijedi:
- način financiranja aktivnosti NDE-a u oblasti za koju je proglašen državni etalon,
 - predmet vlasništva Instituta,
 - zahtjevana dokumentacija,
 - ugovor o osiguranju državnog etalona koji treba sklopiti NDE,
 - procedura obavještanja u slučaju bilo kakvih promjena mjerne nesigurnosti ili fizičke promjene u mjernoj opremi državnog etalona, kao što je definirano u članku 8. stavak 1. ovog Pravilnika,
 - obveza da se u suradnji sa Institutom priprema i unosi CMC u bazu podataka BIPM-a,
 - definiranje liste ovlaštenih osoba koje imaju pravo rukovanja mjernom opremom državnog etalona.
- (2) Svake godine Institut zaključuje sa NDE-om dodatak ugovoru koji sadrži godišnji opseg sufinansiranja obveza NDE-a (u daljnjem tekstu: dodatak ugovoru).

Članak 13.

(Nadzor nad kompetentnošću, izvođenjem i ispunjavanjem obveza od strane NDE-a)

- (1) Nadzor nad kompetentnošću i ispunjavanjem obveza od strane NDE-a vrši Institut putem godišnjeg ocjenjivanja i redovnog izvještavanja od strane NDE-a.
- (2) NDE podnosi redovan godišnji izvještaj o svojim aktivnostima Institutu, ili na zahtjev Instituta podnosi vanredni izvještaj.
- (3) Ukoliko Institut utvrdi da NDE ne zadovoljava kriterije, ne ispunjava zahtjeve iz članka 11. ovog Pravilnika, ravnatelj donosi odluku o privremenom povlačenju rješenja o proglašenju državnog etalona. U toj odluci ravnatelj navodi pronađena odstupanja i određuje rok za njihovo otklanjanje. U razdoblju privremenog povlačenja rješenja o proglašenju državnog etalona Institut će obustaviti godišnje sufinansiranje.
- (4) Privremeno povlačenje rješenja o proglašenju državnog etalona ne smije biti duže od 12 mjeseci. Ukoliko NDE ne otkloni navedena odstupanja unutar zadanog roka, ravnatelj ukida rješenja o proglašenju državnog etalona, te raskida ugovor iz članka 12. ovog Pravilnika, izdavanjem Rješenja o ukidanju imenovanja za NDE.
- (5) Pravna osoba iz stavka 4. ovog članka dužna je da vrati iznos kojim su sufinancirane njene aktivnosti, sa kamatama, tijekom posljednjih dvanaest mjeseci prije donošenja odluke o privremenom povlačenju rješenja o proglašenju državnog etalona.

- (6) Ukoliko NDE ozbiljno naruši proceduru izvođenja svojih aktivnosti i ne ispunji ugovorene obveze, ravnatelj može ukinuti rješenje o proglašenju državnog etalona i raskinuti ugovor iz članka 12. ovog Pravilnika. U ovom slučaju od pravnog lica će se zahtijevati da vrati iznos sufinansiranja iz stavka 5. ovog članka.

Članak 14.

(Uvjeti pod kojima je Institut obvezan da ostvaruje, čuva i održava državne etalone)

Na ostvarivanju, čuvanju i održavanju državnih etalona Instituta, shodno se primjenjuju odredbe članka 3.,4.,5.,9.,10. i 11. ovog Pravilnika (*mutatis mutandis*).

Članak 15.

(Izbor nositelja za razvijanje i uspostavljanje novog državnog etalona)

- (1) U slučaju da NDE ne ispunji kriterije ili u državi ne postoji dostupan etalon odgovarajućih mjeriteljskih svojstava, ravnatelj pokreće proceduru za razvijanje i uspostavljanje novog državnog etalona.
- (2) Odredbe članka 3. do 6. te čl. 11. i 13. ovog Pravilnika primjenjuju se sa sljedećim dopunama:
- javni natječaj utvrđuje dodatne uvjete za novo uspostavljanje državnog etalona, posebno rok i financiranje,
 - ravnatelj zaključuje ugovor sa potencijalnim NDE-om, koji uključuje plan za razvoj i uspostavljanje novog državnog etalona,
 - Institut uspostavlja dodatne aktivnosti za nadgledanje potencijalnog NDE-a.
- (3) Kada je novi državni etalon razvijen, ali ne kasnije od ugovorenog perioda, procedura proglašavanja se nastavlja sukladno člancima 7. i 8. ovog Pravilnika.

Članak 16.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine".

Broj 03-02-1229-1/12

24. kolovoza 2012. godine
Sarajevo

Ravnatelj
Zijad Džemić, v. r.

На основу члана 10. ст. 3. и 4. Закона о метрологији Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 19/01), члана 9. став 2. Закона о оснивању Института за метрологију Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" број 43/04), и у вези са чл. 10., 98. и 99. ст. 1. и 2. Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02 и 102/09), директор Института за метрологију Босне и Херцеговине након консултација са Савјетом за метрологију Босне и Херцеговине доноси

**ПРАВИЛНИК
О ДРЖАВНИМ ЕТАЛОНИМА**

Члан 1.

(Предмет Правилника)

Овим Правилником се прописује:

- остваривање, чување и одржавање државних еталона међународног SI система јединица (укључујући количину материје у вези са сертифицираним референтним материјалима), који представљају еталонску базу у Босни и Херцеговини,
- поступак за проглашавање државног еталона,
- начин обезбјеђења метролошке слједивости државних еталона,